

Przedmowa

Obecny tom czasopisma ukazującego się od zeszłego roku pod zmienioną nazwą *Studia Iberica* nosi tytuł „Między światem iberyjskim i słowiańskim”. Początkowo chodziło nam o przybliżenie tych dwóch krańców Europy, ale w trakcie prac nad bieżącym numerem kresy świata iberyjskiego przesunęły się na antypody. Świat iberyjski w szerokim tego słowa znaczeniu, czyli świat hiszpańsko- i portugalskojęzyczny, to także, a może przede wszystkim, Ameryka Południowa.

Wszystkie opublikowane teksty poprzedzone są streszczeniami w języku artykułu (hiszpańskim lub portugalskim) oraz w języku angielskim. Niniejszy wstęp po polsku dedykujemy natomiast tym z Państwa, którzy nie obcują na co dzień z językami romańskimi: być może to zwięzłe przybliżenie zawartości tomu 24 zachęci Państwa do zgłębienia przedstawionej tematyki, a nawet, kto wie, nauki nowego języka...

Autorki i Autorzy tego tomu to pracownicy naukowcy z odległych ośrodków zagranicznych (argentyńskie Rosario, brazylijska Kurytyba), ale także czeskiej Pragi i, już zupełnie blisko, uniwersytetów w Lublinie, Gdańsku czy Krakowie.

Ich artykuły budują mosty między obecnymi w tytule dwoma światami. Pięć tekstów porusza tematy literackie, cztery – językoznawcze, ostatni – wbrew pozorom – też wpisuje się w naszą ideę mostu, chociaż z zupełnie innego powodu (o czym za chwilę).

Irina Garbatzky przybliży w swoim wywodzie opowiadania nawiązujące do epoki Zimnej Wojny i upadku berlińskiego muru: *También*

Berlín se olvida autorstwa Fabia Morábito i *Berlín '86* Matilde Sánchez. Ich osadzenie w Berlinie dzięki perspektywie granicznej (geograficznie i historiograficznie) pozwala spojrzeć autorom na rodzimą twórczość pod zupełnie innym kątem. A Berlin na przełomie dwóch epok i dwóch wieków, wielokulturowy, niespokojny i podzielony to, niestety, znakomita metafora współczesnego świata.

Evander Ruthieri da Silva, zainspirowany twórczością brazylijskiej pisarki Marii Benedity Câmary Bormann, analizuje z kolei związki między literaturą i polityką pod koniec XIX wieku: okropności niewolnictwa, walkę między abolicjonizmem a zapędami wielkich obszarników. Ukazana przez niego postać kobiety – aktywistki i pisarki – kwestionuje utarte hegemonistyczne wizje wagi społecznej obecności kobiet w Brazylii tego okresu.

Czeski poeta František Listopad i jego opisy Portugalii w czasopiśmie *Sklizeň* to temat poruszany przez Karolinę Válovą. Rozdarty między dwoma kulturami dysydent opuszcza swój kraj w 1949 roku w wyniku komunistycznego przewrotu i powraca do niego dopiero w roku 1989. Sam w sobie jest pomostem między swoimi dwiema ojczyznami, podczas gdy jego twórczość staje się przestrzenią trudnych negocjacji tożsamości indywidualnej i artystycznej.

Kolejna z autorek, Marta Wojnowska bada odbiór twórczości Olgi Tokarczuk w Portugalii i Brazylii, ale też porównuje strategie tłumaczeniowe zastosowane przez tłumaczki powieści noblistki *Prowadź swój pług przez kości umarłych* – odkrywając istotne różnice oraz ich potencjalne konsekwencje dla recepcji książki w każdej z tych odmiennych przestrzeni kulturowych.

“Esses malditos polacos”, czyli ci przekłenci Polacy, to fragment tytułu tekstu pochylającego się nad zagadnieniem imigracji polskiej do Brazylii, analizowanego w oparciu o prozę pisarki polskiego pochodzenia Leticii Wierzchowski. Anna Wolny ukazuje powieść współczesnej autorki na tle debat socjologicznych i historycznych, które odcisnęły piętno na identyfikacji i tożsamości potomków polskich imigrantów, w tym samej Wierzchowski.

Część językoznawcza tomu obejmuje przede wszystkim zagadnienia związane z dydaktyką języka portugalskiego jako obcego. Natalia

Czopek analizuje temat nauki i nauczania języka portugalskiego na poziomie akademickim i przybliża gronu czytelniczemu inicjatywę *Línguas românicas para estudantes universitários de língua eslava* (LMOOC4Slav) – europejski projekt przeznaczony dla studentów z krajów słowiańskich zainteresowanych nauką języka portugalskiego i włoskiego.

Joanna Drzazgowska przybliża trudności, jakie napotykają polscy studenci języka portugalskiego podczas używania czasów gramatycznych i konstrukcji peryfrastycznych wyrażających przyszłość. Charakter porównawczy artykułu (przedstawione w nim zostały zasoby języka polskiego służące wyrażaniu przyszłej wartości) i wskazanie zbieżności, a przede wszystkim rozbieżności między oboma systemami, mogą dostarczyć informacji cennych zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli.

Porównawczy charakter ma też praca Justyny Wiśniewskiej, poświęcona jest bowiem czasowi gramatycznemu pretérito perfeito composto w języku portugalskim, ale autorka postarała się także, w oparciu o tłumaczenie wybranych przykładów, przedstawić środki umożliwiające wyrażanie jego wartości w języku polskim.

I na koniec wspomniany już specyficzny pomost między naszymi światami, ostatni artykuł, poświęcony bardzo cenionemu skądinąd reżyserowi hiszpańskiemu, Pedrowi Almodóvarowi, a napisany przez hiszpańskiego filmoznawcę pracującego obecnie w Uniwersytecie Jagiellońskim. Opracowanie to koncentruje się na krytycznej analizie filmografii Pedra Almodóvara oraz przedstawieniach dwóch czołowych aktorek: Carmen Maura i Penélope Cruz z perspektywy urzeczowienia czy też uprzedmiotowienia aktora w sztuce filmowej.

Wraz z Autorkami i Autorami przedstawionych pokrótce powyżej tekstów, w nadziei, że zbudowane mosty otworzą nowe drogi podróży, dziękujemy za Państwa zainteresowanie i zapraszamy do lektury.

Ewa Stala, Anna Wolny